

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

"No ets encara el millor temps
prò en tens tota l'alegria"

El ministeri Berenguer

L'ACTITUD DE CAMBÓ

Per primera vegada des de la nostra sortida podem parlar de coses polítiques del nostre país; però ja hauran endevinat els lectors per les notes que hem publicat sobre política estrangera que no som uns doctrinaris. Això ens permet judicar els darrers esdeveniments com un ciutadà del carrer, sense dogmes ni preocupacions de partit, però amb el propòsit ben ferm de no contribuir a desbarbar l'acció dels que porten la responsabilitat de les organitzacions polítiques de casa nostra.

massa vivent, necessita estar organitzat en forces d'acció, degudament enquadrades, perquè la seva voluntat deixi de manifestar-se en vagues i desconjuntades incoherències i pugui esdevenir un instrument de realitzacions definitives. Mentre no es desvetlli entre nosaltres aquest sentit orgànic de la democràcia, que pot permetre resumir en síntesis matisades l'ampla varietat de les aspiracions populars, ens passarem la vida

Quan el dictador, general Pangalos, va començar a ésser una nosa i no es decidia a anar-se'n, el va treure de mala manera el general Condillys, que va succeir-lo a la presidència del Consell. Tothom creia arribada altre cop l'hora de Venizelos, però el famós estadista cretenc va continuar a Anglaterra cuidant la seva afeció cardíaca. No era el seu moment. Mancaven els partits de govern que s'havien de refer, i calia

D'esquerra a dreta, a dalt: General Berenguer, duc d'Alba, contraalmirall Carvia, Sangro Ros de Olano. A baix: Matos, Argüelles, Estrada, general Marzo

fluctuant com sempre entre revoltes estèrils i abusos d'autoritat, que és com dir entre dictadures passatgeres del carrer o del sabre.

Sens dubte hi ha en aquest resultat factors que no són precisament la massa ciutadana. Avui per avui no els podem jutjar. Encara que no dirigeixen ni dominen les crisis populars, com ha demostrat la caiguda sobtada de la dictadura, tenen de fet la facultat o el poder de decidir. Tota la història demostra que per conservar aquesta facultat no se'n té de fer ús gaire sovint, perquè és cosa fràgil; però ara aquests factors han tingut de recórrer a la constitució del ministeri Berenguer com un intent indispensable d'esmenar una experiència que ha resultat desgraciada. El fet és que, després d'aquesta experiència, s'ha trobat el país més desenquadrat que mai, desaparegudes gairebé del tot les organitzacions polítiques més o menys rudimentàries que feien l'ofici de partits de govern, i plana avui pel damunt de tots la incertitud de com seran i com voldran manifestar-se les noves formacions.

Per ara, i mentre aquestes no surtin, cal no oblidar les lliçons del pròxim passat, que n'hi ha per tothom. La que nosaltres hem recollit és que no se sap bé quina cosa és la llibertat fins que s'ha perdut, i ens dolria que una nova incoherència popular, per la manca de forces capaces d'aconseguir un propòsit d'interès general, ens posés en camí de tornar-la a perdre. Però, fatalment, aquestes incoherències es reproduirien si el nou govern no volgués fer l'esmena per la qual ha estat cridat i que tothom espera.

No forma part del govern el senyor Cambó malgrat la insistència de Berenguer a oferir-li la cartera d'Hisenda d'acord amb el desig del nostre món financer. Val a dir que una gran part de l'opinió de Catalunya era favorable a l'entrada de Cambó en el ministeri. No s'hi guanya res volent negar un fet que tothom ha pogut comprovar.

Ignorem els motius que ha tingut en compte el senyor Cambó per justificar la seva actitud. Només coneixem les seves declaracions públiques. Segons elles, creu que aquest no és el seu moment, i que abans de voler governar amb eficàcia s'han de constituir els grans partits de govern.

Amb aquestes o altres paraules, tots els homes de la seva categoria política s'han recusat per motius semblants. Això dona al ministeri Berenguer l'aspecte d'una mena de govern provisional, destinat a preparar, si és possible, el camí dels que no han volgut acceptar el poder de mans de la dictadura. Tot plegat — potser som massa innocents — fa l'efecte que els polítics espanyols han arribat a un grau d'educació cívica que no era el corrent i que els dona un cert to europeu.

No hi ha certament a Europa molts exemples del que estem passant nosaltres. La veritable Europa no ha conegut de fa molt temps les dictadures. Però en aquesta banda del continent on ha florit aquesta planta, hi ha el cas de Grècia i de Venizelos, que podem recordar.

abans desembarassar el país de totes les maleses que hi havia sembrat la inconsciència del dictador. El ministeri Condillys va continuar al seu lloc per aquesta feina, i quan Venizelos va prendre altre cop el poder, va restituir la llibertat a Pangalos per lluitar noblement amb els partits refets i demostrar-li amb la més cruel de les desfetes quina cosa és la força d'una voluntat popular quan sap posar-se en acció.

Es dirà que la personalitat de Cambó no pot ésser la d'un Venizelos, perquè dintre la política general d'Espanya ha de representar pel damunt de tot el particularisme català. Els polítics tenen la personalitat que els fa el poble, i siguin els que es vulguin els sentiments que personalment ens inspire Cambó, no serem pas nosaltres els que li farem un càrrec si en un moment culminant de la seva vida es deixa portar per un corrent popular a fer un servei que li demanen. Potser sí que la gran burgesia, força incipient en el nostre país de mestrals, té encara una missió a complir i ha trobat en Cambó l'home d'aquesta hora que passa. Si és una exigència de la nostra vida actual, no la imedirán els vells dogmes ni les velles disciplines d'una política parial; i és possible que la intervenció dels nostres homes en la política general d'Espanya, aconsellada per un propòsit d'altres realitzacions, deixi d'ésser una vegada per causa de tots un nou fracàs.

MIRADOR INDISCRET

La primera adulació

El senyor Cambó es va llevar molt de matí. Poc després entrava al vagó-restaurant i prenía una tassa de cafè. Estava molt silenciós i amoïnant. El seu company de viatge també. Al moment d'abonar la nota, el mossò del vagó va dir complimentosament:

— Muchas gracias, señor ministro.
I En Cambó, davant d'aquella reverència, va somriure un instant i va dir:
— Todavía no.

La importància d'esperar

Un amic nostre era a Madrid aquests dies de la crisi. I ens ha dut uns quants «potins».

Quan va arribar-hi el senyor Cambó, a l'estació d'Atocha hi havia trenta o quaranta persones que l'esperaven. Els periodistes es barrejaven amb aquests «regionalistes» de darrera hora i tot ells mantenien en secret «la posició d'En Cambó».

El senyor Recasens, banquer i home de confiança del senyor Calvo Sotelo, hi era davant de tots. Un periodista se li acostà i li digué:

— Bien podría decirme si acepta o no...
— Imposible...
— Pero usted cree que sí...?
— Yo creo que si no es ministro hoy, lo será mañana...

— Pero tiene usted noticias?
— Tengo noticias, pero...
Girà cua i digué a l'acompanyant:
— Jo no sé res, però sempre és bonic donar-se importància.

Després se'n va donar més oferint el seu cotxe al senyor Cambó, que el va acceptar. Els badocs ja s'encarregarien de dir que el senyor Recasens tornaria a arreglar les finances.

Els pobrets fotogràfs

N'hi havia deu o dotze a l'estació per a prendre la foto del senyor Cambó. No podien pas. El caminava de pressa, fugint de la popularitat fotogràfica. No volia saber res. Tothom anava adalera per aconseguir la fotografia d'actualitat.

Quan es va saber que no acceptava el càrrec de ministre, hi hagué dos o tres periodistes que van dir:

— ¿Y para eso me levanté a las ocho de la mañana?

Semblava com si el senyor Cambó només tinguí interès essent ministre.

Un que anava a les palpentes

La reunió del palau de Liria, de Madrid, a la qual varen assistir l'amo de la casa el duc, el comte de la Mortera i el senyor Cambó, sembla que fou un acte digne d'ésser commemorat amb un quadro d'història i amb el bronze de les medalles.

En arribar el senyor Cambó va dir al majordom que portarien una carta i que fessin el favor de donar-la-li immediatament.

Entre els lacais va produir-se gran expectació. Creien que es tractava d'un misatge del palau d'Orient.

Al cap d'una estona va arribar un senyor treient un pam de llengua i portant la carta esperada.

No era una carta, sinó un sobre que contenia les ulleres que el senyor Cambó havia oblidat.

A B C D E

Era dijous a migdia. La Veu havia dit que encara que els diaris diguessin que si En Cambó això o allò, En Cambó era En Cambó. Se sabia que al palau de Liria, de Madrid, estaven reunits, cercant la solució

de la crisi, el duc d'Alba, En Berenguer i En Cambó.

— Es veu que es van reunir per ordre alfabètic — féu un. — A, B, C, Alba, Berenguer, Cambó.

— Si necessiten una D, a qui deuran cridar?

— Home, a En Duran i Ventosa.

— I si necessiten una E?

— A l'Estelrich. No n'hi ha pas d'altra tan important.

I el nostre dinàmic a Amèrica, perdent el temps!

Els situacionistes

En tenir-se notícia de la caiguda del govern dictatorial sembla que va haver-hi xampany a la redacció d'El Dia Gráfico i La Noche.

Algú, adonant-se de la deslleialtat d'aquest acte comès a la redacció dels diaris situacionistes de totes les situacions, va fer observar que es limitaven a celebrar la magnitud de la rotícia.

Això ens recorda que una vegada el rei Alfons XII, al cap de poc d'haver desembarcat a Barcelona, va donar les gràcies a una ciutadà que l'havia aplaudit i cridat amb molt entusiasme.

El barceloní va respondre en castellà:

— Oh, això no és res. M'hagués vist quan la República!

D'utilitat als automobilistes

En aquesta època d'una relaxació de costums tan gran que fins les dones fumen, amb gran escàndol del senyor Civera i Sormaní (vidu en primeres núpcies literàries de la senyora Maria Bonshoms), hi ha a Barcelona una persona, que en certs moments ha arribat a personatge — el senyor A. Dasca Boada, ex-senador —, que no sols no fuma, sinó que ha fet collar dintre el seu auto un rebotet que diu «Prohibido fumar», última paraula del refinament que encara no s'havia acudit a cap carrosser.

La triple planxa del pintor Labarta

Inauguració de la llibreria de la C. I. A. P. Un grup d'amics, entre ells, En Labarta. S'acosta En Puig i Ferrer i saluda amablement a tothom.

— I doncs, Puig — diu el pintor — com t'ha provat això del Premi Crexells?

— Sí, mira, d'aquella manera...

— I què — insisteix En Labarta — un ho publicares això?

Consternació general. Els amics mica comencen a posar en joc tota mica del cas per fer-lo adonar que va per mal camí. Però En Labarta no la interpreta i tira endavant.

— I com és que escrius tan poc a La Publicitat?...

La consternació dels amics arriba al sùmmum. Tothom sap que En Puig i Ferrer ha dimisit el seu càrrec de La Publicitat. Tothom ho sap... menys En Labarta, que continua ficant alegrement els peus a la gallega!

— Bé, vaja; el que passa és que cada dia t'agrada més gaudir!

Arribades les coses a aquest punt, un dels amics d'En Labarta l'agafa violentament i se l'enduu gairebé a la força cap un recó discret de la casa.

Domènec de Bellmunt

parlant el negre ::

Domènec de Bellmunt rebia, a La Publicitat, la visita d'un haitià, de raça negra, doctorat a Cambridge, el qual anava a informar-lo sobre els problemes plantejats per la intervenció ianqui. La conversa era en francès. En acomiadant-se, al peu de la porta, un i altre es feren encara afectuoses demostracions d'amistat.

Assegut en un banc, havia estat presenciant l'escena un terrassà de Bellmunt que venia a veure el seu convilatà.

I quan Domènec de Bellmunt hagué tanecat la porta, l'altre féu, tot admirat:

— No!, veig que ets ben bé un trumfo. Mira que hasta parlar negre! •

Les «Hermanitas» del carrer de la Canuda

A La Nau un redactor s'adreçava a En Pere Corominas, president de l'Ateneu, i li deia que deixi entrar jovent a l'entitat del carrer de la Canuda, per alegrar un xic aquelles sales grises i tristes amb olor de resclosit i teranyines pel sostre.

Es veu que el redactor de La Nau no deu haver estat mai a l'Ateneu i en té la idea que és una mena d'asil de vellets, una mena d'Hermanitas dels intel·lectuals.

La Junta de l'Ateneu faria bé de deixar entrada lliure un dia cada mes als periodistes distrets, perquè poguessin visitar la casa i conèixer de prop els socis i fins les sòcies i tot.

Litúrgia ben compaginada

Ens arriba a mans el següent prospecte: «Presentamos a usted la Cerevia Litúrgica del Monteflo del Clero Valentin, Palacio Arzobispal, Valencia; Sus velas, con toda seguridad litúrgicas económicas y perfectas, satisfacen las necesidades del más escrupuloso culto. ¡Adóptelas!»

Litúrgia, economia i perfecció assegurades. El culte més escrupolós no ha de trobar-hi cap pel.

FRANCESC CAMBÓ

hi són, és precisament perquè el poble no hi és. Lenin, l'endemà de caure malalt, no va tenir influència ni per fer publicar un article al diari del govern, i el gran error de Trotski va ésser creure en la força del seu propi prestigi i que el pobre Lenin malalt tindria autoritat per imposar-lo com hereu. Els seus ja tenien amo, i a ell el poble no el coneix ni per ara el vol conèixer.

Continuar la dictadura és ben difícil. Aquests darrers temps no semblaven pas temps d'abdicacions. Cada u pel seu cantó començava a creure que calia espavilar-se perquè la casa cruixia, i en veure que la desconfiança de fora per les nostres finances secretes i sense control ens malmestia la moneda i ens minvava la riquesa, tothom s'ha sentit amb ganes d'intervenir. I la intervenció ciutadana ofega totes les dictadures.

No volem dir, però, que no en pugui venir una altra. Depèn de com es descabdelli aquesta nova intervenció del poble en els seus propis afers. Al capdavall, els polítics dels partits que hi havia abans del cop d'Estat, alguns dels quals formen part del ministeri Berenguer, no eren pas pitjors, sinó pel contrari, més aptes i millor preparats que els que acaben de sortir del govern. I mentre aquests han pogut manar tranquil·lament sis anys seguits, els altres no podien governar sis mesos. Val la pena pensar si tota la culpa era d'ells o n'hi havia una bona part de nostra. El fet brutal és que quan el poble s'ha posat a jeure, un govern mediocre ha aconseguit una estabilitat mai somiada, i quan els ciutadans hem volgut col·laborar, el millor govern s'ha tornat inservible. És que el poble, com a

— Em sembla que no n'hi havia per tant.
— És clar, donant-se'n de baixa estava arreglat.

Els miracles de la restauració

— On aneu?
— A casa.
— Doncs així puc dur-vos-hi en cotxe.
I dos amics pugen a l'auto d'un conegut antiquari. Un d'ells seura al davant i l'altre haurà d'anar tot sol al darrere. Aquest últim troba bona part del lloc que li correspon ocupat per un objecte voluminós.
— Vés amb compte — li diu l'antiquari —; és una verge romànica.
— Romànica? — respon l'amic —. A casa teva sí que s'hi tornarà de romànica.

L'afició d'arribar tard

En Pepe Andreu, un dels fills del conegut Dr. Andreu, va comprar uns discos a la casa Cèsar Vicente. En provar-los, es trobà amb la desagradable sorpresa que no eren del seu gust. Decidí, doncs, tornar a la casa a canviar-los per uns altres. Però com que En Pepe Andreu és fama que fa tard sempre i a tot arreu, quan va arribar a la botiga la porta de ferro era més de mig tirada avall. Ajupint-se i com va poder, l'Andreu es va ficar a dins i va emprendre un empleat que va trobar.

— Venia a canviar uns discos...
— Ja hem tancat. Torní demà.
— Està bé. Tornaré demà, però, per no anar carregat, deixaré aquests discos i demà vindré a buscar els altres.
— No deixis res; no volem històries.
Les protestes foren inútils. En Pepe Andreu hagué de tornar-se'n carregat amb els discos indesitjables. L'endemà, quan es presentà a una hora hàbil per al canvi, el dependent li explicà («Es qüestió de donar «rasca» al crient, devia pensar»):
— A propòsit de canvis. Ahir ens volien fer algun timo. Quan la botiga ja era tancada, es va presentar un amb el cuento de canviar uns discos, etc., etc.

L'Andreu, naturalment, no va demostrar cap interès per identificar el suposat timador de la nit abans.

No li ve d'una hora

Però aquesta altra anècdota encara és més il·lustrativa.

En Pepe Andreu i l'escultor Josep Llimona estan jugant a una taula de l'Equestre, amb un engrescament que els priva d'adonar-se de com passen les hores.

A quarts d'onze de la nit, l'Andreu es treu el rellotge i mira i diu:

— Que tard que és! I avui que tinc un convidat a sopar a casa. Però el bo del cas és que no recordo a qui he convidat...

I segueix jugant.
Al cap d'un bon quart d'hora, En Josep Llimona diu, amb la sorpresa del que acaba de fer un descobriment:

— No me'n recordava. El convidat a sopar a casa vostra sóc jo.

Amnèsia

Els habituals del Liceu saben ben bé que no ha estat pas aquesta darrera temporada la primera que la senyoreta Pilar Sarriera ha pogut ésser comptada entre les distingides espectadores del nostre primer coliseu, com diuen els cronistes.

Doncs bé, així i tot, en una de les darreres representacions de *Tosca*, acabat el quart acte, quan ja gairebé no queda ningú amb vida a l'escenari, la senyoreta Pilar Sarriera, que deu haver vist la «immortal» òpera, accini unes quantes vegades, preguntant: «Estranyada a un jove que ha anat...»
— Ja i s'ha quedat a la llotja?
— Ha acabat? Em pensava que encara quedava un altre acte.

Dinamisme

L'enquesta de *La Nau* segueix demostrant al públic com els intel·lectuals són una mena de faquires. Semblava que no hi hagués ningú tan dinàmic com l'Estelrich, però ara el seu rècord és batut cada dia dins en els teams femenins. No cal, per veure, més que haver llegit l'horari de la senyoreta Llucietta Canya. Ella ni tan sols necessita menjar: «Algunes dies esmorzo.» «Si tinc temps, sopo.» Fa tres o quatre coses a la vegada: «Doncs bé, a les vuit i mitja (diguem-ne dos quarts de nou), sóc de peus a terra, i com un coet, cabussó dins d'una banyera, mentre mig nedant em rento les dents amb un raspall.» Per això a les nou ja és a missa i amb mitja hora justa ja està llesta i és a casa i escalés avall. La minyona li crida:

— Senyoreta, que ja ha esmorzat? — Em sembla que sí — li faig... i agafó un tramvia...»

Després d'això el vertigen més esgarriós acompanya la senyoreta Canya fins que va a veure marxar el tren per donar als viatgers records dels de casa.

Llucietta, Llucietta, que la salut val molt i això és ni més ni menys que un *surmenage à trois!*

Falsa alarma

Fa dos diumenges, a migdia el doctor Asuero havia de donar una conferència a Novetats, que fou suspesa per por d'un concert que li tenien preparat els estudiants de medicina. Als diaris es digué, però, que s'havia suspès perquè el doctor Asuero estava malalt.

No en devia estar gaire quan, el mateix diumenge, a dos quarts de dues de la tarda, veiérem, davant el solar que havia ocupat l'Eldorado, un grup d'una trentena de persones, en mig de les quals es trobava el doctor Asuero, la boina al cap, el bastó a la mà i l'abric al braç. Naturalment, la primera cosa a pensar era que allí hi havia hagut algun miracle. Encara ens decantava més a creure-ho el fet d'haver distingit entre la gent un conegut ateneista, reputat pels seus tics nerviosos. Suposàrem, doncs, que els altres lectors de la biblioteca podrien estar tranquils.

Desgraciadament, l'ateneista era en mig del grup en qualitat de badoic i no pas de client. El doctor Asuero, fugint com sempre de la popularitat, acabava de comprar a una venedora ambulante un decim de la rifa, donant un bitllet de cent pessetes i refusant magnànimament el canvi. La venedora, davant la monstruosa propina de setanta pessetes, s'abraçà al doctor Asuero tan emocionada com si aquest li hagués tocat el trigemí, plorant d'agraïment i proclamant-lo l'home més savi del món.

Foto publicada a «Fémina»

No hi ha res de nou sota el sol, però la mateixa aigua no passa dues vegades sota el pont. Tot està dit i tornat a dir, fet i tornat a fer, però sempre hi ha maneres de dir i de fer. Tothom, sabent-ho o no, explota una idea, un argument, una tècnica, que han estat objecte de l'explotació d'un altre, o de molts altres.

A dalt: Foto del «Cassell's Magazine», dibuix inspirant-s'hi de Fabiano a «Le Rire» i foto del «Die Woche». A baix: Dibuix de Jüner publicat a «Lustige Blätter» abans de la guerra, el seu plagi per Zille en «Lachen Links» (1927) i dibuix de Blix al «Simplicissimus» copiant la foto del «Die Woche».

Es a dir, que la qüestió dels plagis artístics o literaris ha d'ésser mirada amb indulgència i no fer-hi massa escarafalls. I ara preguem a qui vulgui fixar-s'hi, que pari esment que hem escrit la paraula *plagi*, i no pas la paraula *còpia*.

En efecte, si algun pacient catalogador es dedicués a inventariar els assumptes que

Foto publicada a «Fémina»

Podent copiar, qualsevol inventi

són tractats d'ençà que l'home s'hi dedica, per a molta gent constituiria una sorpresa la limitació que n'hi ha. Així com s'ha escrit un llibre agrupant les obres de teatre segons un nombre restringidíssim de situacions dramàtiques, se'n podrien escriure de semblants en totes les altres matèries. L'originalitat, prenent aquesta pa-

gina), no hem pensat, diem, que les persones que el seguien haurien abandonat l'enterrament, profundament vexades perquè els haurien sorprès la bona fe.

Al capdavant, tots aquests dibuixants que solen copiar ja tenen prou pena. El seu nom no serà dels que sobreviuen. Si fos d'aquests, ja no se'ls podria anomenar co-

piats, perquè l'originalitat, quan se'n té, surt baldament l'autor no s'ho proposi.

I, abans d'acabar, voldríem sentir que el menfisme que pugui respirar aquest article, no és cap invitació a la còpia de la qual puguin pendre peu els nostres col·laboradors.

J. R.

Però la mateixa aigua no passa dues vegades sota el pont. És a dir, no hi hauria de passar, però, de fet, hi ha hagut artistes que s'han entestat a fer-la-hi passar. En aquesta pàgina en donem unes quantes mostres, tretes de l'arxiu del dibuixant Ricard Opisso.

No es tracta pas de plagis, sinó de còpies fidels, excessivament fidels, desgraciadament. Desgraciadament? Rectifiquem, no usem adjectius tan grandiloqüents, que no escrivim cap sermó ni cap editorial — dos gèneres literaris que sovint es confonen.

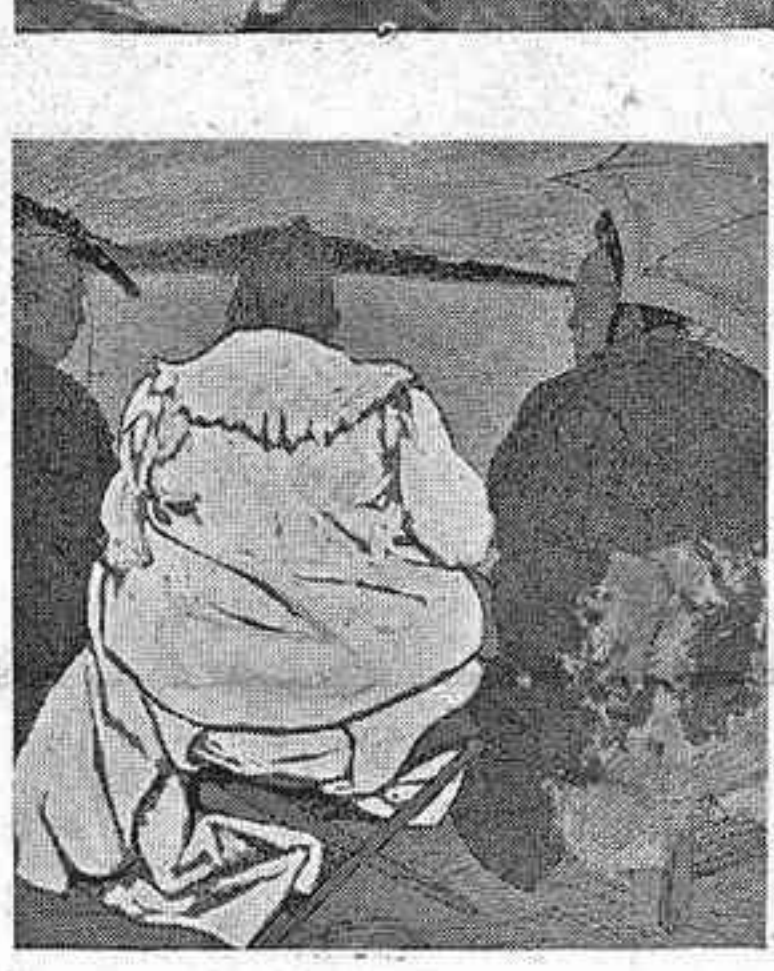
Ens jugaríem qualsevol cosa que els dibuixants que s'han volgut estalviar mals de cap i feina aprofitant-se de l'obra d'un col·lega o inspirant-se en una fotografia, no pensaven pas que feien una obra immortal ni molt menys. Senzillament, desenrotllaven el pla d'atac a l'administració del periòdic que, si fa no fa, amb procediments més o menys dissemblants o més o menys semblants, segons la moralitat o la barra de cada u, desenrotlla tothom que dibuixa o escriu amb la lloable intenció de guanyar-se la vida.

Fet i fet, doncs, la concepció econòmica de la història explica la còpia, encara que no la justifiqui ni mica.

Molts anys enrera — érem unes criatures — dos setmanaris satírics barcelonins, militants en camps polítics oposats, es tiraven els plats pel cap retraient-se plagis dels dibuixants respectius. Erem unes criatures i la discussió, més ben dit, la baralla, va fer-nos un cert efecte. Amb els anys hem anat posant escepticisme, i quan hem vist que a Zille, mort no fa gaires mesos, se li tributaven uns honors fúnebres gairebé nacionals, no hem pensat ni un moment que si a l'acte de l'enterrament s'haguessin repartit prospectes demostrant els plagis del dibuixant que anava en el cotxe de morts (com el que oferim en exemple en

Dibuix de Blix, del «Simplicissimus»

A dalt: Foto del «Cassell's Magazine», dibuix inspirant-s'hi de Fabiano a «Le Rire» i foto del «Die Woche». A baix: Dibuix de Jüner publicat a «Lustige Blätter» abans de la guerra, el seu plagi per Zille en «Lachen Links» (1927) i dibuix de Blix al «Simplicissimus» copiant la foto del «Die Woche».

pistes, perquè l'originalitat, quan se'n té, surt baldament l'autor no s'ho proposi.

I, abans d'acabar, voldríem sentir que el menfisme que pugui respirar aquest article, no és cap invitació a la còpia de la qual puguin pendre peu els nostres col·laboradors.

J. R.

Dibuix de Dudovich, del «Simplicissimus»

L'APERITIU

Viatges impossibles. — No hi ha res que cansí tant com el viatjar. El gust de viatjar és una mena de masoquisme, del qual no curarem mai. Arriba un moment que no podem més que ens sembla que si no agafem el tren morirem intoxicats per la nostra tassa de café, i per aquella fulleta d'arbre que tremola davant de la nostra finestra familiar. Aleshores fem un esforç, suprem, som capaços de les més grans viles, d'assassinat una vella asmàtica o d'inventar un bluff qualsevol, per recollir els diners necessaris per un bitllet de tren i una cambra d'hotel emblanquinat. Després vindrà tota la por, tota la tristesa, tota la hipocondria del viatge, però no hi fa res, aguantem el punt i ens fem la il·lusió que els nostres pulmons respiren un aire carregat de níquel i de gardènies internacionals.

Jo confesso que aquesta necessitat imbecil de córrer món la sento com tot fill de veí. Una necessitat salvatge, d'una infantilitat i d'una banalitat que em fa caure la cara de vergonya.

De vegades, en l'estat precursor del somni, els meus nervis dibuixen sobre el llençol itineraris imperials; m'he adornat molts cops amb el cor damunt del llom d'un elefant, o dintre d'un d'aquests vaixells que es dediquen a la pesca de la balena, davant de les costes glaçades de la Terra de Foc.

No he renunciat encara a cap mena de viatge, tant si es tracta de córrer països embolicats amb una bufanda de príncep, com si es tracta d'arrossegar per les carreteres una mona de cul lluent, lligada amb un cordill, que em serveixi per demanar caritat i m'acompanyi a menjar una taronja desinflada sota del pont més greixós i davant del paisatge més patibulari de la terra.

Hi ha, però, països als quals sé que este condemnat a no poder anar-hi mai. Llocs inacessibles que tenen per mi tot el prestigi d'una estrella llunyana. He vist aquests dies, en les documentals que cada setmana dona «Metro Goldwin Mayer», una cerimònia religiosa dels budistes del Tibet. El film sonor reproduïa tota la xaranga mística d'aquells sants homes, i sobretot m'ha impressionat vivament un sacerdot, escanyolit, carregat de polls, i tot ell construït amb peles de préssec i bigotis de rata malalta que resava unes oracions desconcertants. Aquesta sagrada «fripouille» del misteriós Tibet m'ha donat la idea d'un viatge impossible. Estic gairebé segur que jo mai no podré arribar fins a la seva covia; estic segur del tot que el «cameraman» que ha arribat a sorprendre'hi ha fet un miracle més de debò que tots els grans miracles que deu fer el pestilent budista.

Però encara hi ha una engruna de probabilitat, encara no és un cas absolutament perdut, el que jo un dia, el més desfet de febre i d'incongruència, em trobi bevent un suc d'herbes — que ara naturalment no sé definir — encarat amb un budista més carregat de polls i de camàndules que el que he tingut el gust de presenciar en el film.

Paral·lelament a la visió exòtica, he llegit en els diaris d'aquests dies que en un poble de la província de Càceres, els llops es passejaven pel carrer i que s'havien menjat dos ases propietat d'un personatge local.

La lectura d'aquest telegrama m'ha donat encara una idea més viva, més negra i més decisiva del que són els viatges impossibles.

Jo sé vagament allí on cau la província de Càceres, però estic segur que no hi aniré mai, que no podré anar-hi mai. No hi ha dubte que és més difícil alternar amb els pingüins que l'espectacle d'uns llops que es passen pel carrer d'un poble, que van a saludar al rector, i es mengen dos ases fermats dins d'un estable.

De Càceres i de l'Extremadura en general, en tinc una idea més misteriosa que dels lames del Tibet o de certs indígenes australians que encara fan un gran plat de les costelles dels pares caputxins i altres missioners que es dediquen al treball arisca de presentar-los la cultura i la religió. A Extremadura sé que hi ha una gent que mai ha usat sabates ni mitjons, que de vegades s'arrenquen la pell i van a ganivetades per mitja dotzena de gians.

Són ésser raríssims que només els ha vist la guàrdia civil. Aquesta institució cívico-militar és la única que es pot permetre el gust de veure unes espècies, que a mi em fan l'efecte que són estadants d'una estrella molt allunyada.

D'aquest país inexplorat i agre, en vénen penils magnífics, que de vegades els viatjants de comerç catalans els fan passar de contraban dintre un sac ple de roba per fer matalassos. En ve també una cosa vermella, picant i preciosa que en diuen «chorizo». A mi m'agrada menjar aquesta mena de fruita de color visceral, encara que no em prova gens. Com més dur i més carregat de pebre és, més gràcies hi trobo. Em fa l'efecte que encara hi ha una mica de carn dels ases devorats, i sobretot que hi ha el tuf intens de les dents del llop que entra a l'estable amb els pèls de l'esquena lluminosa a conseqüència d'unes arestes de glaç molt fines que no s'acaba d'espolsar mai.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contrarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertigens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'energic reconstituent FOSFO-GLICO KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure.

I EL TEATRE

LES ESTRENES

SANTIAGO ROSSINYOL: Miss Barceloneta al Novetats

A la sortida del teatre del carrer de Casp, un bon pare de família predica a la seva filla: — Pren exemple. La bellesa del cos és, encara que avui sembli el contrari, una cosa secundària. Intel·ligència i virtut són les dues qualitats que has de procurar desenrotllar la primera i servir la segona. Ja ho has vist: la bellesa del cos és una cosa tan fràgil que es pot perdre amb qualsevol accident o malaltia. En canvi, la intel·ligència ben cultivada i la virtut ben arrelada són dues coses que duren tota la vida. Tu ets bonica. Però, guarda't, filla meua, com de posar els dits al foc, d'ésser, per tal motiu, vanitosa. Recorda't d'aquelles historietes il·lustrades que quan eres petita et comprava. Et recordes del cas d'aquella humil pastoretta molt bonica però vanitosa de la seva boniquesa que, en l'anany desmesurat d'exhibir-la, va malgastar-la torpement i la va perdre i, ço que encara és pitjor, va perdre's ella? I aleshores encara no s'havien inventat els concursos de bellesa. No; no diguis res, filla. Ja sé que a tu també et plauria d'ésser proclamada reina en un concurs de bellesa. Ets bonica. Tens pretensions... sí, sí, no diguis, ara, que no. Però ja ho veus quins perills! En Rossinyol de la barba florida, que és un home de molta experiència i que ha corregut molt món, ens ha posat l'exemple de Miss Barceloneta. A aquesta reina li ha anat d'una punta d'agulla que no perdés la virtut que és la cosa del món que una dona com cal ha d'apreciar més. Li ha vingut d'una punta d'agulla... Sort que hi ha una providència que vetlla per nosaltres i amb la verola li ha fet perdre la bellesa del cos — just cástig a la vanitat —, però, en canvi, l'ha tornada pel bon camí: al costat de la família i d'aquell xicot que l'estimava de cor. Pren exemple, filla meua.

Hem procurat transcriure aquesta predicació amb tota la justesa possible. És evident que Santiago Rossinyol ha volgut donar a la seva darrera producció una moralitat. Però no ens atrevirem a subscriure la rigidesa ortodoxa que hi suposa aquest bon pare de família. L'autor ha dit ben clarament que Miss Barceloneta no és un pamflet contra la bellesa — el seu ofici no li permetria, naturalment —, sinó una sàtira dels actualíssims concursos de bellesa, un com una mena d'avertiment dels perills a què les proclamades miss estan exposades i un enaltiment, per con-

trast, de la vida casolana, humil i virtuosa.

Miss Barceloneta encaixa perfectament dintre l'obra escènica en bloc de Santiago Rossinyol. Els elements essencials hi són. Fixem-nos en la protagonista. Un estudi detingut de la producció escènica de Rossinyol ens mostraria que totes les figures femenines, amb més o menys intensitat, són dones de sa casa. Les que no tenen una llar fixa, la desitgen. Les que tenen anhels de volar, en el fons aspiren també a l'escalf d'una llar: anhelen simplement un canvi de lloc — i temen una vida a la ventura, sense un passament ni un tros de terra propi on caure mortes. Miss Barceloneta no és pas una excepció. Transplantada de la Barceloneta al cabaret, passa per moments d'un enyorament agut. Tallats brusquement, per una malaltia brutal, els enlluernaments de riquesa, Miss Barceloneta serà una perfecta dona de sa casa.

El diàleg humorístic de Rossinyol de la barba florida — ens plau aquesta expressió d'aquell bon pare de família — d'un humor que és el pol oposat de l'humor suprasensible, segons Carner, de la diguem-ne escola sabadellenca — pessigolleja els timpans de l'espectador i el fa esclafir en rialles franques o bé el desorienta amb acudits graciosament estrambòtics. Repetim-ho: Rossinyol no ens resulta mai cruaent cínica. En Miss Barceloneta únicament trobem a mancar, en comparació sempre amb les seves obres anteriors, aquella tensió, aquella continuïtat, aquella relativa intensitat que és l'empremta de la maduresa.

L'estol del Novetats juga l'obra molt bé. La senyora Fornés franca i il·lusionada, guapa i elegantíssima en el primer acte, matisa perfectament en els segon i tercer. La senyora Baró juga el rol de florista de cabaret amb una vivacitat i una gràcia pi-caresca que enamoren. La senyora Morera fa una mare com únicament ella ens hi té avesats. Dels actors, remarquem la tasca dels senyors Gimbernat, que fa un oncle molt trempat, Martí, Gómez, Avmerich i Gener, el qual juga el rol de periodista amb una desimboltura remarcable. Els conjunts, sobretot en el segon acte, bons.

Elogiem sense reserves la presentació del segon acte. No podem dir el mateix de la dels altres: la sensació que donen de casa pobra potser és exagerada.

RAMON PEI

A propòsit de l'estrena de "Maya" LA MUSICA

Escriu aquest article diumenge, això és, dos dies abans de l'estrena de Maya. No sé, per tant, l'acollida que tenen reservada a la meua traducció el públic i la crítica de Barcelona. Després de l'espectacle que han donat el públic i la majoria (que no vol dir els millors) de crítiques de Madrid, no deixa de tenir un cert interès veure com reaccionen aquests elements a casa nostra. Azorín, el traductor, ha estat tractat de tot.

L'aspecte moral de l'obra és també propi a que els nostres moralistes treguin la capsula dels trons. No m'he sentit mai ferit per una obra que presenti un ambient determinat, per baix i acanallat que sigui, si l'artista ha sabut fer la feina d'estilització sense embrutar-se. Maya és una obra casta en la relaxació de costums que presenta. Però no s'ha d'aspirar que els esperits simplistes sapiguem veure d'aquesta mane-

CORAL

Una de les paraules més confusionàries que s'hagi llençat aquests darrers anys en el petit món de la música nova, ha estat, sens dubte, la paraula atonal. Qui n'és l'autor responsable? — pregunta vana! Confesso que, en general, totes aquestes paraules, tots aquests ismes, em deixen indiferent. Aquests mots de batalla són signes d'una ideologia una mica contudent que només alimenta discussions de crítics i d'estetes. Els alemanys en diuen *Schlagworte*, que vol dir: mots de cop. *Trois*, que està molt bé. *Mots de cop*: de següent us fa pensar en: *cop de mots*. No es pot demanar més com a definició. No sóc tan indiferent, en canvi, a l'isme atonal. Potser perquè algú me n'ha volgut fer el «repre-sentant» a Barcelona? No ho crec. És més desinteressada en aquest cas la meua manca d'indiferència.

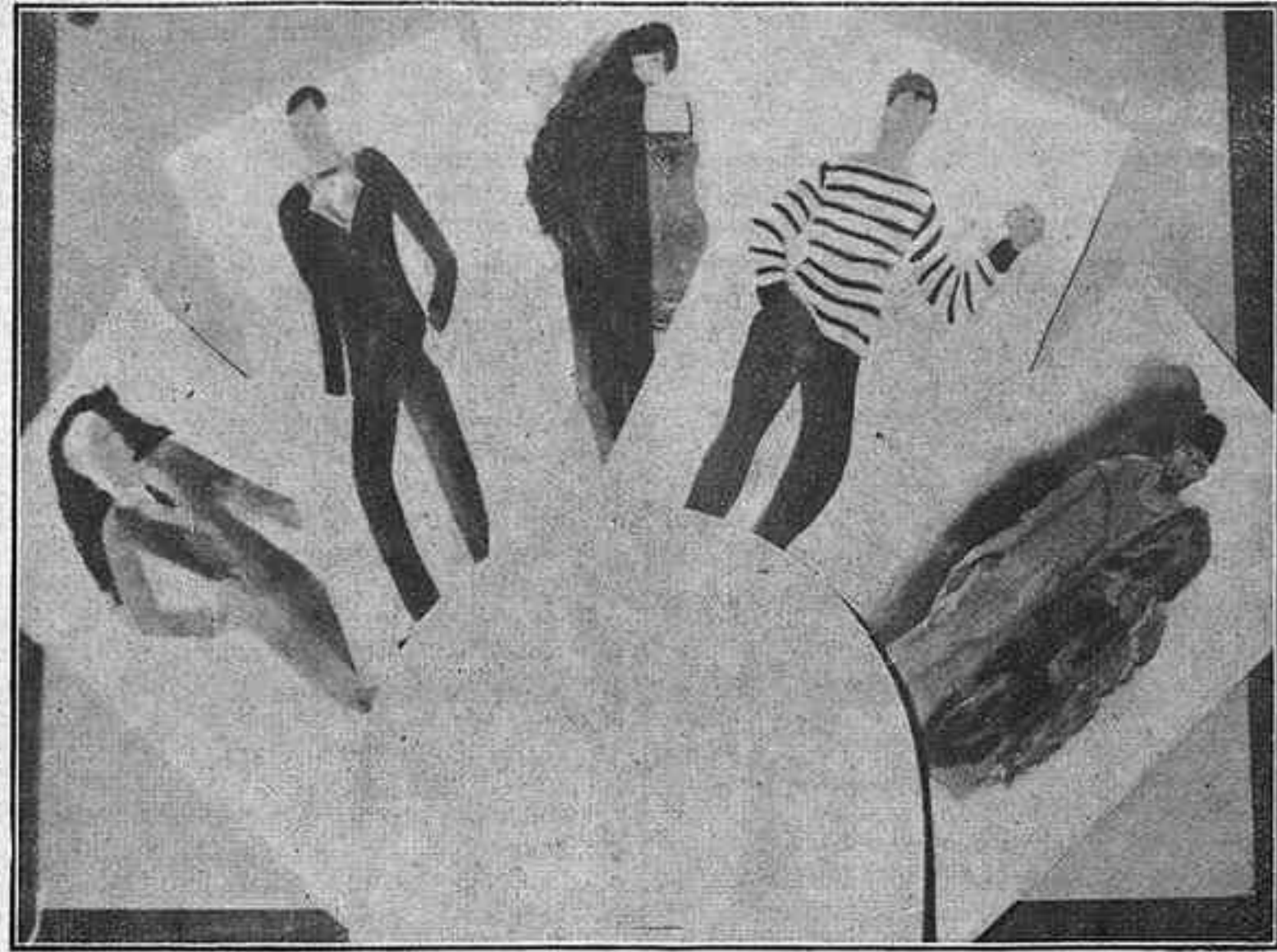
He parlat amb gent que s'informava amb tant de recel sobre les tendències de la música mal anomenada «atonal», que no semblava sinó que aquell mot els fes pensar en «àcrata» o, almenys, en «bolxevic». És curiós — però, per Déu, no em voldria comprometre amb aquesta informació —, hi ha uns quants músics significatius dintre de l'escola atonal que són, efectivament, comunistes militants. Però — ja ve el però — un altre fet no menys curiós és el següent: la majoria dels joves compositors russos actuals escriuen amb una tan rànica aristocràcia d'esperit i de procediments, que teniu la sensació que cada acord de tònica ha d'anar precedit d'un *de*. Per altra banda, no coneix avui res de més autènticament revolucionari que els procediments de certs autors neo-italians que acaben de descobrir un valor de símbol feixista a la tonalitat. Voleu més paradoxes encara? Em sembla que ja n'hi ha prou.

Doncs no; aquesta paraula «atonal» que arruga el front i té un posat nihilista, és aplicada avui, a desgrat de les protestes dels interessats, a una sèrie de músics que són els més profunds respectadors de la bona tradició musical. Per la meua modesta part, ja he tingut l'honor de confessar ambicions de conservador. Em sembla, però, que aquest matís no ha estat interpretat prou bé. S'hauria d'entendre *conservador* a la manera d'un metge que, per tal de «conservar» la vida d'un malalt a 41º de febre, no dubtarà de fer-li donar un bany d'aigua freda. És el que Schoenberg ha fet amb la tonalitat. Estava allíssima de temperatura — caldrà recordar el *Tristram*? —, estava si es moria si no es moria. L'home se n'havia adonat. Era una crisi de consciència. Una vegada resolta la crisi, ha fet tant de camí en poc temps, que els seus antics coneguts la troben *inconnaisable*, la troben, en una paraula, *atonal*! Tinc la immensa satisfacció de comunicar-vos que la «atonalitat» gaudeix d'una salut esplèndida: Arnold Schoenberg acaba d'obtenir un triomf esclatant a l'«Rancourt» amb una òpera *buffa* escrita en «bièdica estricta» a un sistema més rigorós que el dels vells neerlandesos.

Aquest sistema és un ordre que té les seves profundes arrels en la música tonal i pre-tonal. No és cap deducció històrica filla d'un esperit d'arqueòleg, ni una invenció arbitrària i personal d'un innovador a ultrança. La tonalitat era un pensament, potser el pensament central de tota la música occidental, un pensament que volia *continuar d'ésser pensat*. Vet ací una feina molt dura que ens repugna a la majoria dels homes. És més agradable viure de renda. No hi ha res més confortable que un pensament ben resolt, acabat de pensar, arribat a terme; porció de certitud guanyada a pols per l'esforç d'altres generacions i oferta a la nostra impotència d'epígons brodatadors de delicades variacions personals.

Què voleu? — tota la divergència entre els amics de la tonalitat immutuable i els amics de la «atonalitat» — conservarem doncs aquest nom per no inventar-ne un de pitjor — es podria reduir a molt poca cosa, per exemple, al diferent concepte que tenen uns i altres del que vol dir *tradició*. Pels uns vol dir: ésser portat; pels altres vol dir: portar. O bé: els uns van a cavall; els altres anem a peu. Ja veieu si n'és de vella una cosa tan nova com la «atonalitat». Un altre dia, si no us enutja, parlarem de com és administrada la tonalitat pels seus propietaris actuals. I un altre dia, encara, direm d'una manera més explícita d'on ve i on va la «atonalitat».

ROBERT GERHARD

Figurins de Bosch - Roger per a alguns personatges de «Maya»

Alguns crítics madrilenys han comparat, per a denigrar Maya, aquesta obra amb Santa Isabel de Ceres, de Vidal i Planas. És una comparació absolutament absurda. Maya és un poema. De les seves escenes emana una profunda poesia, d'aquella poesia autèntica que he al·ludit tantes vegades, que neix de la situació, que és creada per un diàleg viu i lliure, sense retòrica ni artificis verbals.

Aquesta poesia és en Maya servida amb una aurèola d'amargura. No hi ha ni una sola escena on aquesta tònica sigui oblidada. Quan en la primera escena del segon acte, titulada «L'Home del Nord», Bella se'n presenta optimista, tendra, riallera, amiga de folguejar, capriciosament enamorada, veiem com a mesura que l'escena avança, que ella parla i que ell parla, les paraules s'encarreguen d'assassinari, per bé que a ambdós els costi d'entendre's, tota llur alegria i torna l'amargura, una amargura que brolla de la tendresa sense aplicació que Bella sent arremolinar-se en un moment dintre del seu cor. De dalt a baix, Maya és l'obra d'un amargat, però d'un llic de l'escena.

Durant els assaigs de l'obra he pogut familiaritzar-me amb els seus personatges. A mesura que he anat coneixent-la hi he trobat noves belleses, paraules amb poc gruix han anat cobrant una intenció, totes les escenes en fi han anat prenent una valor formidable. Això em fa creure que Maya no sigui una obra per comprendre's tot de sobte. Per assaborir totes les seves belleses, cal intimitat-hi. La intimitat que he adquirit amb aquesta obra posant-la en escena, m'ha servit de gran llic per a la meua tasca d'autor i he de confessar que ella, juntament amb el millor teatre de Lenormand, ha de servir-me per al teatre que aspiro a fer.

D'aquesta familiaritat neix també la comprensió de la pudícia extraordinària que ha esmerçat l'autor en escriure l'obra. Les poques paraules gruixudes que hi ha són necessàries per a dotar d'un mínim d'elements pintorescos el diàleg i apuntalar l'ambient de l'obra. «Em permeto d'insistir encara en el fet que totes les dones — no parlo de Bella — han de fer el seu paper (excepte uns curts moments en Celesta) com unes bones venedores que parlen de llur professió sense fer tragèdia ni, sobretot, procacitat. Cap apel·lació a la sensibilitat ni a la luxúria: la simplicitat mateixa», m'escriu Simon Gantillon. He anat amb compte, doncs, a exigir dels actors la més absoluta sobrietat de gest i he limitat la seva feina a la precisa emissió de la paraula a penes recolzada pel moviment. D'aquesta manera he cregut obtenir una interpretació exacta dels propòsits de l'autor. Temo, però, que algun crític, enganvat per l'ambient de l'obra, no reclami en Bella un major luxe de demostracions acanallades.

MILLAS - RAURELL

TEATRE TALIA

Gran Comp nyla de vodevill i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Butaques platea i pesseta. Exit, de riure, de l'alegre vodevill:

Per a tenir un fill o La Pomada Miraculosa

Nit, a les deu i quart. Sensacional èxit de la formidable obra de S. Gantillon, traducció de Millas-Raurell:

MAYA

Demà, a la tarda: «La Presonera». Nit i dissabte nit i diumenge tarda i nit:

MAYA

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, tarda. GRANDIOSA MATINÉE INFANTIL. Dotze monumentals atraccions, entre elles:

ANTONET I BEBY

110 lleons de Schneider, 110

TEATRE NOU

Companya dramàtica dirigida per E. BORRAS
Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Avui dijous i demà divendres:

El Registro de la Policia

Dissabte, tarda: El Registro de la Policia. Nit: Los dos Sargentos francesos.

Diumenge, tarda i nit: Los dos Sargentos francesos.

El que diuen Antonet i Beby

En el nou programa de l'Olympia hi ha els famosos Antonet i Beby, que, si ningú se'ns ha d'ofendre, direm que ens interesen més que no pas totes les feres del capità Schneider.

Antonet i Beby són uns artistes de gran triomf dintre la vida del circ. Són, podriem dir, uns clàssics del seu ofici.

— Jo no crec pas — ens deia Beby, l'altre dia — que el circ estigui passant una època de crisi, com s'afirma pertot arreu. El que passa és que, com diu Grock, costa molt més de fer riure el públic d'avui que no pas el d'avant-guerra. Això no es deu pas, al meu entendre, a que el treball dels clowns hagi baixat de qualitat. El que passa és que la gent viu avui una mica fastiguejada; la duresa de la vida els ha encomanat una mena d'escepticisme barrejat de mal humor. Els públics d'ara no tenen aquella bona fe una mica ingènua, que feia les delícies dels artistes. Abans de la guerra, la gent anaven al circ o al teatre a divertir-se. Avui hi van a jutjar. Cal servir-los les coses molt ben condimentades per a poder-los convèncer.

— ¿No creieu que l'exemple dels grans artistes còmics del cinema ha influït en el treball dels clowns d'avui dia?

— En alguns casos, sí. Chaplin, Buster Keaton i Harry Langdon, sobretot, han inspirat molts clowns. De Chaplin, però, no més n'han pogut treure una mica de gràcia purament exterior, d'indumentària gairebé, perquè l'humorisme de Charlot, que jo considero genial, no hi ha pas manera d'aplicar-lo en una pista de circ. Buster Keaton, per exemple, és més fàcil de treure'n partit, perquè el seu treball és gairebé només de clown, aplicat, això sí, a les exigències del cinema. No obstant, jo no hi crec en aquestes coses. El clown ha de tenir personalitat. S'ha de «fer» ell tot sol. Tot el que sigui copiar o deixar-se influenciar per altres, no fa més que treure-li allò que és més preciós de conservar: vull dir la dignitat artística...

CODORNIU

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants:

L'auca d'En Patufet

d'En Folch i Torres. Nit Tertulia Catalana:

MISS BARCELONETA

Els aprensus

Es despaxa a Comptaduria.

Teatre Català ROMEA

Companya VILA-DAVI

L'èxit dels èxits

L'home que faltava

La comèdia més divertida

L'home que faltava

Tot Barcelona l'ha de veure

L'home que faltava

Dijous i diumenges, tarda, Teatre d'Infants, la rondalla de gran espectacle:

La Princesa Blanca-Neus

Famosos cantaires negres d'Utica

"THE UTICA JUBILEE SINGERS"

No VULGUEU PERDRE L'OCAIÓ DE CONÈIXER I ADMIRAR ELS

Dilluns vinent:
Palau de la Música Catalana
Programa esplèndid de MÚSICA NEGRA

Lavabos Cardona. Vergara, 1

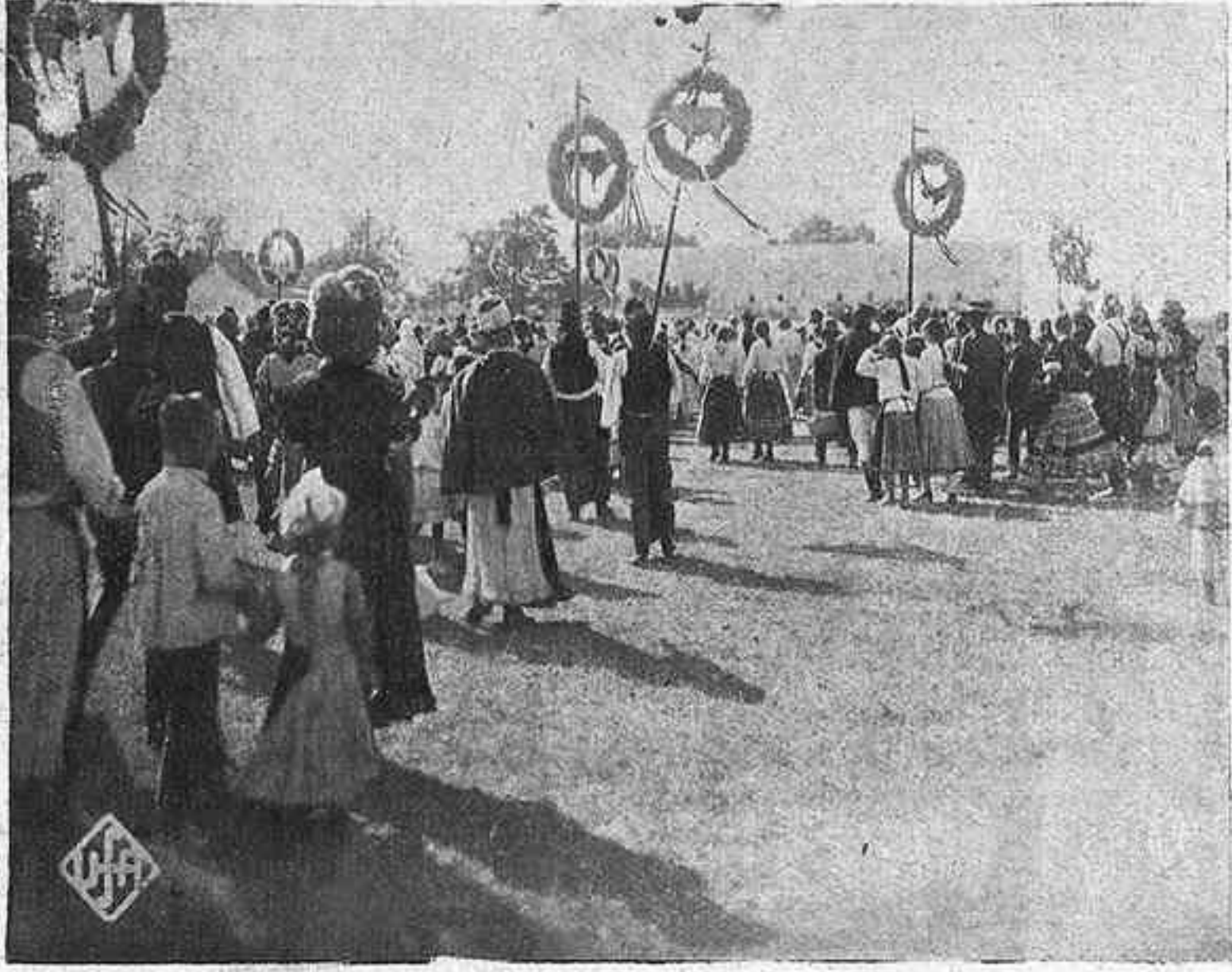
EL CINEMA

“Rapsòdia Hongaresa”

Finalment una firma europea ha presentat a Barcelona, si no precisament un film sonor, un film sincronitzat, un bell film, diguem-ho tot seguit, que ens ha vingut de Neubabelsberg, signat, sota els auspicis de la Ufa, per Hans Schwarz.

Hauria estat un error presentar, ací, aquest film en la seva versió muda, puix encara que el film té prou valors intrín-

no direm massa breu, puix que cal respectar la morfologia general del film, de les tasques de la collita. Imatges airejades i assolades i entre les garbes i les espigues que semblen exposar el ritme del treball, Dita Parlo, amb el seu capell d'amples ales, animant amb la seva gràcia femenina aquest fragment massa curt. Motiu que ens capta l'atenció i que ens fa trobar

Una escena de festa popular de «Rapsòdia hongaresa»

secs des del sol punt de vista visual, tot ell està massa dins d'una atmosfera musical per no reclamar imperiosament una sincronització sonora digna d'ell.

Hongria! Danses camperones i sentimentals, militars tendres i apassionats, dones, zigans, tabac i cervesa, difícilment podia caure's sobre un motiu més música. Des del punt de vista cinematogràfic s'oferia una matèria prou variada i multiforme perquè no fos una empresa difícil intentar d'inserir-ho tot en la unitat d'un film. Podem dir que, a desgrat de certes vacil·lacions al començament de la cinta, Hans Schwarz ha sortit ben aïros de l'empresa i ens ha ofert un film que és bo de debò.

El film que debuta sota el signe del blú i que es prolonga amb una visió que

l'anècdota un xic impertinent. Motiu que reapareix per conclusió del film, aleshores animat com d'una alenada joiosa. Convenim, com deiem, que atenent-se a la morfologia de conjunt del film, Hans Schwarz ha palesat un esperit de mesura ben rar entre els alemanys, que potser l'ha portat a una contenció excessiva. Altrament, volem dir que ens reca la brevetat d'aquests episodis. No són més llargs en la versió original?

Sostenint l'anècdota i creant una atmosfera local d'una veritat que, sense assolir la d'un Pudowkin, és saborosament realista, els rituals i danses rurals de la gent del camp, czares i valsos nobles. I contraposant-se brutalment amb l'ègloga mafinal del pastor, la taverna pestilent de tabac on els militars han fet la seva disbauxa. Tabac! Els mateixos Sternberg i Cummings que hi entenen no ens havien donat una tan exacta idea d'això: d'aquesta cortina espessa de fum que s'arremolina vers al defora, quan a punta d'alba la llum s'esmuny dins la taverna.

L'episodi dramàtic que condueix al desenllaç desenvolupant el motiu de l'alternança dels temes: la cita entre Lil Dagover Willy Fritz per una banda, la vinguda precipitada del marit trait per altra, ens han recordat el final del recent film de Griffith, *La seva major victòria*. Schwarz crea ací igualment una atmosfera d'opressió amb els paisatges ombrívols i pàl·lids que es descorren davant nostre, que cavalquen amb el general. I Lil Dagover entén molt bé aquests moments de frisança voluptuosa que precedeixen l'encontre amorós. Aquest és el millor fragment probablement del film: la convergència de tot aquest enfilall d'imatges.

Rapsòdia hongaresa no és un film clàssic en el sentit de presentar-se amb una marcada unitat i un desenvolupament uniforme. És més aviat una obra que avança amb un moviment multiforme, i amb certes desigualtats d'accent, però us convenç i us incita a tornar-lo a veure. Sobretot el veiem alliberat d'un defecte comú a moltes cintes de procedència germànica: el to empàtic i transcendental que fa que l'expressió desbordi la idea, que quan aquesta no hi és vulgui simular amb una pose artificiosa. *Rapsòdia hongaresa* és un film intel·ligent, simpàtic i que recomana un director. Escrivim encara una cop més el seu nom: Hans Schwarz.

J. PALAU

PANORAMA

Un nou film de Van Dyke

Ombres blanques és encara una cosa ben recent en la nostra experiència cinematogràfica, perquè el record que en servem, i ben viu, dins nosaltres, no ens hagi fet ara un gran tort en assistir a la presentació a Barcelona del nou film de Van Dyke: *El pagà de Tahiti*.

El pagà de Tahiti, que té força coses estimables, ens hauria plagut més si no recordés tant l'obra anterior del mateix autor. Aquesta recent experiència ha estat un nou motiu per admirar tot el que *Ombres blanques* valia, tot el que aquella formosa cinta tenia de captivant. És tan difícil en el món industrialitzat del cinema americà arribar a produir una obra pura, sincera, integralment bella! *Ombres blanques* era una cosa sorprenent a cada instant, no ens podíem defensar del sortilegi que emanava d'aquelles imatges lluminoses i poètiques.

El pagà de Tahiti comença admirablement. Per breus instants teníem la impressió que *Ombres blanques* es prolongaven encara. Van Dyke amb un fragment de cel o de mar fa meravelles, però aquest encís es romp aviat. Tractem ara d'oblidar i no establim ja més un paral·lisme que el mateix autor trobaria insuportable, altrament seríem injustos. L'excusa d'haver fins ara parlat més d'*Ombres blanques* que del film que ens hem proposat comentar és el nostre entusiasme per la gran novel·la idíl·lica de Raquel Torres i Monte Blue, desenvolupada en el si d'una natura verge i solemne pel mestre Van Dyke.

Hem vist de bell nou el «primitiu» com un home qui jeu feliç de panxa al sol, que canta i que estima, i el civilitzat com un home rapaç, una mena de gos de presa a la caça del plaer i del diner. Aquesta gent ara ens han interessat poc, la nostra atenció la captava integralment el paisatge.

Ramon Navarro canta, i això és la principal atracció del film, vista la multitud incondicional d'admiradores fidels al fotogràfic galan. Creiem que aquestes no han pas estat defraudades. Navarro canta un cuplet que no té res de castíf, però que és sentimental i amable, i el canta, si no amb molt volum de veu, amb certa escola, puix que Navarro és — qui no ho sap? — cantant i cantant d'òpera de *primitivo carterello*. A més a més, juga amb força inspiració els incidents graciosos. No queda massa bell, nu com es presenta, però no és tampoc desagradable.

Naturalment els números musicals, si bé interpretats amb prudència, retarden el moviment del film i en perjudiquen l'economia.

Dorothy Janis, que creiem que debuta ara en el cinema, fa la seva tasca amb força entonament, a més a més té una veu tan bella almenys com ella.

René Adorée no cal presentar-la. El seu rol és potser el més interessant del film.

En fi, un film que plaurà als públics, sobretot el femení, ple d'amenitat, perfecte de

DOROTHY JANIS en «El pagà de Tahiti»

fotografia i de muntatge i al qual sols manca la flama de la inspiració per a fer-ne una obra d'aquelles que resten per sempre. J. P.

La correspondència de les «stars»

Un diari nordamericà publicava no fa gaire una sèrie de diagrames demostrant l'acreixement constant del moviment postal a Hollywood i en general per tota la *Filmàndia*. Aquests diagrames representaven xifres astronòmiques; és increíble el nombre de cartes que es reben cada dia als centres de producció, entre les destinades a les cases i al personal. Costa poc d'imaginar el correu que rep una casa tal com la M. G. M., per exemple, on treballen una trentena de «metteurs en scène», una quarantena d'estrelles, un centenar d'altres artistes de primer ordre i tot un exercit d'operadors, decoradors, ajudants, col·laboradors artístics, tècnics, administratius, comercials, etc., etc.

Potser la major part del correu és la destinada als artistes d'ambdós sexes, procedent d'admiradors i admiradores que els demanen retrats amb autògraf. Norma Talmadge rep, per terme mitjà, mil cartes cada setmana, Mary Pickford tres mil i per aquestes dades hom pot suposar les altres. Com que els és impossible dedicar personalment tantes fotografies, són autògrafs reproduïts per qualsevol procediment fotogràfic. Hi ha hagut any que Mae Murray ha despesat dotze mil dòlars en fotografies, i Greta Garbo una xifra per l'estil.

Entre aquestes cartes hi ha de tot: demandes de fotos, de diners, declaracions... Per exemple: «Estimada mis Lillian Gish: Sóc molt pobre i m'han dit que teniu molt bon cor. Necessito un abric i no tinc per comprar-lo. A l'aparador d'un magatzem de X street n'hi ha un que m'agrada i només costa vuit dòlars. N'hi ha un altre de quinze dòlars, però no m'agrada tant...»

Hi ha també els que cometen gaffes, com aquell que escriví un dia a Mack Sennett, el pare de les *bathing beauty girls*: «Admirada miss Sennett...»

Erich von Stroheim

Cinema no vol pas dir vertiginositat, però sovint — gairebé sempre — aquesta és tan forta que, al cap de cent metres de trovar-vos davant un film, perdeu el control crític i us deixeu arrossegar per la successió d'imatges, oblidant — sortosament — una colla de prejudicis. Però, precisament perquè els fulls d'un film van sempre endavant i no els podeu deturar, cal rellegir-los. De

ERICH VON STROHEIM en «La marxa nupcial»

vegades, per manca d'agilitat, o senzillament perquè encien un cigarret, us passen desapercebuts certs «gags», certes anècdotes que poden incloure tota una valor de l'obra. I en cinema més que en altres espectacles, és fàcil deixar-se enlluernar per efectismes, que no obstant no resisteixen una revisió.

Suara m'ha estat avinent de veure per segona vegada *Marxa nupcial*, de Stroheim. «M.» parlava darrerament del cineasta vienes, quant a home. Jo crec que en Stroheim l'home i l'obra estan ben lligats; per això el seus films tenen un segell ben personal — cosa que de ben pocs es pot dir.

De *Marxa nupcial* cal destriar el «von» — com l'anomenen a Amèrica — actor del «von» autor.

El «von» actor, excellent, sobri, per bé que repetit. Un tipus, correctament dibuixat, una mica diferent, menys «débauché» que l'Enic Hans Olsward von Stroheim.

però que fa l'efecte d'un tros de la seva biografia. «M.» la narra aquesta biografia. I von Stroheim l'ha deixada entreveure al llarg dels seus films. Stroheim, criat en un ambient que l'ha deixat ben marcat, sent la nostàlgia d'una vida d'avant-guerra que ens tracta d'explicar en les seves obres, i viu a Califòrnia, on el seu caràcter estrany diu que es fa remarcar molt. Stroheim — segons es conta — mena una existència molt solitària, vesteix extraordinàriament i es passeja pels carrers parlant tot sol. Diu que se'l té per boig i que el seu darrer film — crec que *Queen Kelly*, versió original — arriba ja la pornografia científica, que és més pornogràfica que l'altra.

En *Marxa nupcial* s'adverteix ja una propensió al sadisme. Stroheim es mostra cru, és rabeja sovint en un mal gust torturat. El tipus del carnisser, l'embraguesa del príncep i del farmacèutic, l'ull de poll, la carn sagnant, la saliva, el porc frenètic condemnat a mort, i, com a clou l'intent de violació, en mig d'una decoració d'escorxadors. I això amb insistència.

Paral·lelament, una poètica sentimental a l'alemanya, el riu i les seves llegendes, els arbres massa florits, perdent les flors acceleradament.

El culte de l'uniforme i de la cigarreta, jugats magistralment per ambdós «von». El vals, Oh, Viena!, Dones belles, *Vidua alegre*, *Marxa nupcial*, tot és el mateix. Stroheim no pot oblidar l'època imperial.

Stroheim ens dona en *Marxa nupcial* una fotografia impressionista. El «flou» sempre l'ha captivat, però ara l'acaba d'esborrar amb la preocupació del clarobscur a taques que obté trencant la llum en petits raigs. El ritme lent germànic és ben palès en aquest film; de tota la seva obra, només se'n pogué desempallegar en *Vidua alegre*. Amb tot, broda força hàbilment la banalitat de la història. La seva producció més interessant — perquè no hi pren part personalment, no hi ha cap uniforme, els homes fumen purs o en pipa i a més a més són lletjos — és *Avaricia*, film refusat per l'empresa de Barcelona que contractà a la casa editora el programa de la temporada 1924-25, si no m'equivoco. Aquest film figura en les llistes de les bandes per a sales especialitzades i no crec que s'hagi exhibit a Barcelona.

L'assumptu no és pas banal. La cobdícia i els sentiments que uneixen un home a una dona — Zasu Pitts — són complexos, humans i poc ordinaris. Heus aquí un film de tesi — quin és el film contemporani que no n'explica una? — però no pas de tesi carrinclona. Film fet a Amèrica, d'ambient americà, però que no és ni el Nova York ni el Frisco d'exportació, ni el Chicago de commissariat de policia. Fals, posar? Aneu a saber. Stroheim era nou arribat a Amèrica i potser es limità a contar una història amb els elements que va trobar. En tot cas és tan suggestiu, tan original, que més us estimeu creure que és cert. El muntatge és terriblement lent, però s'alia admirablement amb la història. I l'esperit torturat de Stroheim queda més nu que en les seves obres posteriors perquè li manca l'amabilitat dels trajos i la serenitat del protocol.

Stroheim és personal, personalíssim. No crec pas, però, que tingui una gran independència en la realització dels seus films, cosa que passa, d'altra banda, a gairebé tots els que constitueixen aquest diable d'espectacle cinematogràfic, en el qual no sabem mai on comença l'home i acaba la màquina, ni on finex l'estudi per deixar pas al despatx de distribució.

D. PRUNA OZERANS

París, gener.

“HALLELUJAH”

El darrer film de King Vidor, el nom del qual acabem d'escriure, és ja a Europa. Els londinencs l'han vist i la crítica és unànime a senyalar amb aquesta cinta una novella i esclatant confirmació del talent de l'autor de *El món marxa*.

King Vidor per la seva banda diu: «Jo sóc un home del sud, nascut i educat a Texas, he conegut aviat i de ben prop els negres, he après aviat doncs a comprendre'ls i amar-los. Per a mi eren ells gent d'una altra raça, però gent que m'interessava, que s'ocupaven en el conreu del cotó. Jo cercava un laç de mútua comprensió, adorava els seus cants i admirava la dosi de bella sentimentalitat que duia la seva música. Per compondre *Hallelujah* m'he servit d'esdeveniments sobrevinguts prop meu quan era encara un infant. He cercat amb tota la vehemència de què he estat capaç de captar l'ànima negra, de fer un film sobre la raça negra. Tots els que han treballat amb mi ho han fet amb una fraternitat absoluta. No puc comprendre que

hom pugui fer un film més sincer, fet amb una joia més profunda, que aquella amb què nosaltres hem bastit aquesta cinta.

«A què parlar ací de sinceritat. El negre és genuïnament sincer, canta i dansa naturalment, espontàniament. El seu joc fa un amb la seva vida. Aquestes i moltes altres coses espero que els espectadors voldran veure en aquest meu darrer film.»

Esperem veure aquest film — que reunirà un interès visual de primer ordre, l'interès musical d'acabar els més sentits *espirituels* negres — ben aviat a Barcelona.

NOVETATS EN PIJAMES

Jaume I, 11
Tel. 11655

TÍVOLI

L'EXIT MAXIM DEL FILM SONOR

RAPSODIA HONGARESA

Realitzada per ERICK POMMER

PRODUCCIÓ U.F.A.

RECLAPERA

La unió del color i el so, els dos darrers avenços del cinema, han donat com a resultat aquest gran film de

RICHARD DIX

EL PIEL ROJA

Una pel·lícula espectacular impressionada a tot color en els grans espais lliures de l'Arizona i Nueva Méjico, en les terres habitades pels indòmits indis navajos.

Es un film sonor PARAMOUNT

LES ARTS

DISCOS

LES EXPOSICIONS

ELS DISCOS

Joan Serra. — Dissabte passat fou inaugurada a la Sala Parés l'exposició d'obres d'aquest pintor. El que signa aquestes ratlles fou invitat a dir unes quantes paraules amb motiu d'aquesta inauguració, i com que no es podia refiar de les seves deplorable aptituds d'orador hagué de conformar-se amb llegir unes quantes, d'algunes de les quals ara es valdrà per continuar.

JOAN SERRA. — Paisatge

Després de tres anys d'espera tornem encarar-nos davant les pintures de Joan Serra. Durant aquest interval hem tingut l'avinentesa de veure alguna obra seva, en el darrer Saló de Tardor i en l'exposició inaugural d'aquestes galeries de l'actual temporada. Encara que no haviem, doncs, perdut el contacte amb el nostre pintor, aquesta exposició la desitjàvem en gran

manera per a veure quin nivell assolí l'artista que fa uns quants anys fou de tots reconegut com un de les nostres millors esperances.

D'ençà que vaig veure la primera pintura de Serra — al primer "Saló dels Evolucionistes" de l'any 1918 — he tingut una fe absoluta en la seva obra, i perdoneu-me, de passada, aquesta pretensiosa profecia.

En aquella data el paper d'avantguardista anava a càrrec d'aquests anomenats "evolucionistes". Era, però, un avantguardisme un xic diferent del d'ara.

En dir això no vull insinuar cap superioritat entre tots dos. Cada generació té l'avantguardisme que es mereix, el qual, inevitablement mostra l'empremta que li per-

toca. El d'aleshores era a la vegada irònic i romàntic, càustic i abrandat.

Per una banda, encara sobrevien les darreres deixalles del bohemí, i per l'altra, l'aparició preponderant de l'esportman era un fet. Per això, potser, en l'uniforme d'a-

que assenyalava Odilon Redon, devenien uns "paràsits del subjecte".

La pintura retorna, doncs, al seu camí, però amb nous utilitatges i altres finalitats. Nosaltres també, cansats d'algunes disbauxes "originals", retornem a la pintura de Joan Serra, perquè en ella trobem un dels casos més eloqüents d'aportació, de la sensibilitat moderna dintre la continuada tradició pictòrica.

De Josep Prim només coneixíem la tela que exhibí en l'exposició inaugural de la Sala Merli de l'actual temporada. Amb motiu de la seva exposició particular en la mateixa sala, hem pogut informar-nos de la seva producció pictòrica. Es tracta, evidentment, dels inicis de l'obra d'un jove pintor, cosa que no voldríem que es confongués amb el sentit pejoratiu de "principiant".

Així com hi ha pintors que per més que s'escarrassin i laborin sempre seran principiants, d'altres n'hi ha — com aquest Josep Prim — que de bon principi ja mostren una concepció pictòrica consistent.

Si en aquest sentit hem de reconèixer que aquest pintor es fa remarcar, en la realització hi hem anotat algunes deficiències que fan minvar la valor de les seves teles.

També ha de vigilar — com en tots els començos — acusades influències, particularment d'una determinada època picassiana.

Tot amb tot, aplaudim l'entrada d'aquest jove pintor en el nostre món artístic, i no sols com una prometedora esperança, sinó per la seva actual producció intel·ligent.

L'escultor Màrius Vives, arribat fa uns dies a la nostra ciutat, prepara la exposició de les seves obres, la qual s'inaugurarà dissabte que vé a les Galeries Laietanes.

MARIUS GIFREDA

quella nostra primera joventut hi hauria estat adequat el tarret d'ales amples, la xalina i les calces de golf.

Per culpa d'aquests "evolucionistes" el nostre públic, comodament moderat, pogué començar a escandalitzar-se amb el cubisme i el fauvisme, de la mateixa manera que en temps d'En Rossinyol s'esbravà amb l'impressionisme, i actualment s'exaspera davant el flamant sobrealisme.

I tot plegat el de sempre: nova recerca contra l'estat constituït. Això és el que ens diu la història de l'art i el que, probablement, continuarà dient.

Però a mitjà que hem encetat el segle XX, cada dia anem més accelerats, i la nostra inquietud no té aturador.

Permeteu-me, si no, recordar-vos les escoles aparegudes després de l'impressionisme. Jo he anotat les següents: Pontillisme, Simbolisme, Cezannisme, Primitivisme, Fauvisme, Cubisme, Futurisme, Dadaisme, Expressionisme, Simultaneisme, Novo-romanticisme, Purisme, Plasticisme, Sobrealisme, Abstraccionisme, Rondolisme... i, probablement, encara me'n descuido alguna.

No hi ha, però, per què alarmar-se. Segurament d'aquí uns quants anys, tots aquests "ismes" seran involucrats a una o dues categories genèriques. Ara, i com sempre, el problema és el mateix; per damunt de les teories hi ha la personalitat de l'artista, que és, a la fi, l'únic que compta.

Aquí tenim, per exemple, aquest Joan Serra, que de bon principi s'arrececà en el cezannisme més disciplinat. I a mesura que ha anat aprofundint la seva visió pictòrica s'ha anat esfumant el formulisme cezannià per a assolir el control del seu formidable temperament.

Ara, la primera qualitat que anotarem és una impressionant construcció del model. Sense recórrer a solucions formulades pel fauvisme arriba a una expressió més forta i a la vegada més sensible. Per a estructurar el quadre, avui, Serra es limita a expressar-nos, normalment, la seva visió afuada. És aquella normalitat a la qual sols un mestratge conscient pot aspirar.

La factura pictòrica de Joan Serra ja no és condicionada a cap escola, sinó a l'imperatiu del seu temperament. De vegades, anotarem una digitació divisionista; en altres fragments la pinzellada és ampla i uniforme, modulada, o bé n'hi ha de superposades d'una manera esclatant.

Fixeu-vos, particularment, en els paisatges, on d'una superposició aparentment confusiória de diverses pinzellades en treu una plasticitat contundent.

En el color, obté harmonies d'afinada sensibilitat. No es tracta pas d'aquell colorisme superficial i embafador que mistifica les qualitats de la matèria perquè el quadre faci més bonic. Sinó del sentit innat del color, com tots els grans coloristes.

L'obra intel·ligent de Joan Serra continua més evolucionista que mai. Sense allistar-se en les files revolucionàries, ni voler ésser modern, obté una aciençada modernitat.

En els inicis de l'any 30, aquesta exposició em sembla molt oportuna.

Després de trenta anys d'aferissades recerques per a deslliurar-nos del testament de Cézanne, hem anat a parar a solucions extrapictòriques. Les darreres promocions ja se n'han donat, i per això es desvien de l'art abstracte i cerebral vers un expressionisme representatiu. S'han donat que per a fugir d'aquells "paràsits de l'objecte"

JOSEP PRIM. — Figura

manera per a veure quin nivell assolí l'artista que fa uns quants anys fou de tots reconegut com un de les nostres millors esperances.

D'ençà que vaig veure la primera pintura de Serra — al primer "Saló dels Evolucionistes" de l'any 1918 — he tingut una fe absoluta en la seva obra, i perdoneu-me, de passada, aquesta pretensiosa profecia.

En aquella data el paper d'avantguardista anava a càrrec d'aquests anomenats "evolucionistes". Era, però, un avantguardisme un xic diferent del d'ara.

En dir això no vull insinuar cap superioritat entre tots dos. Cada generació té l'avantguardisme que es mereix, el qual, inevitablement mostra l'empremta que li per-

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285 BARCELONA

Delecti's escoltant a casa seva l'art incomparable de Pau Casals

TRES DISCOS DE PAU CASALS

DE 1067. - Adagio (Bach). Goyescas (Granados). Intermezzo ac. piano.

DA 776. - Le Cigne (Sains-Saens). Moment musical (Schubert) ac. piano.

DA 915. - Set variacions sobre un tema de La Flauta Màgica, de Mozart (Beethoven) con Cortot. Variacions 1, 2, 3 i 4.

Les seves obres son impressionades d'una manera prodigiosa

"La Voz de Su Amo"

COMPANIA DEL GRAMOFONO, S. A. E.

Urgell, 234 BARCELONA

Pi i Margall, 1 MADRID

Ell. — He anat a demanar detalls per una volta al món en un paquebot luxosíssim. Puc tancar tractes per dos?
Ella. — Espèndid! Així podrem dar dues voltes al món.

(London Opinion.)

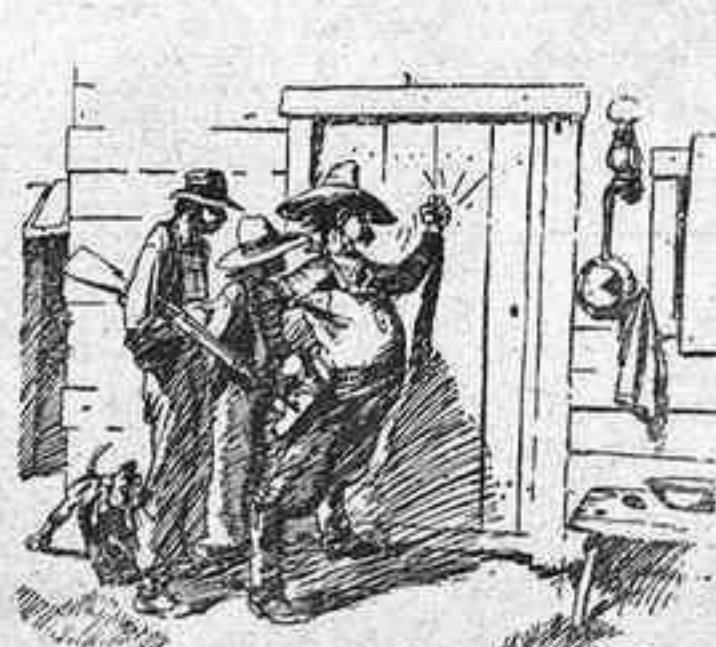
— Quina pega! A dotzenes, les llebres! Tiro un tret... pam!, un altre... pam!, tres trets... pam!...
— Eh? que no tornares a carregar?
— Fuig, home; no tenia temps!...

(Ric et Rac.)

L'home que xiulava quan dormia.

(Life.)

El xerif. — Si no voleu obrir la porta a les bones, digueu-nos on teniu la dextra per esbotzar-la.

(Life.)

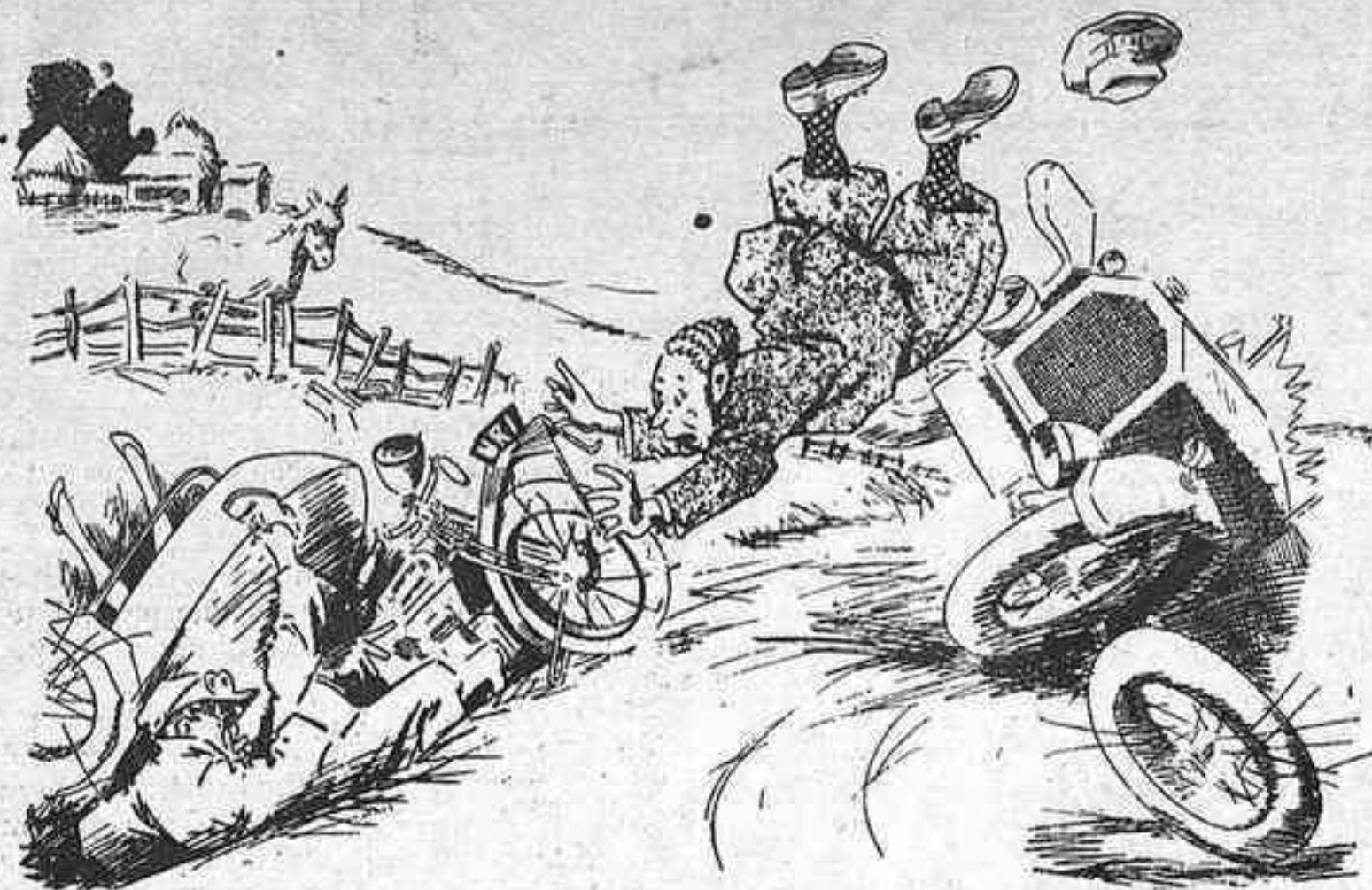
Mr. Smith, que aprèn el francès pel mètode del gramòfon, pregunta per on es va a la Torre Eiffel.

(The Humorist.)

de
Ha
aquest film en
entera que el film

Si, senyora; ara
orar el passadís.
passadís! De què en
el hall.
(London Opinion.)

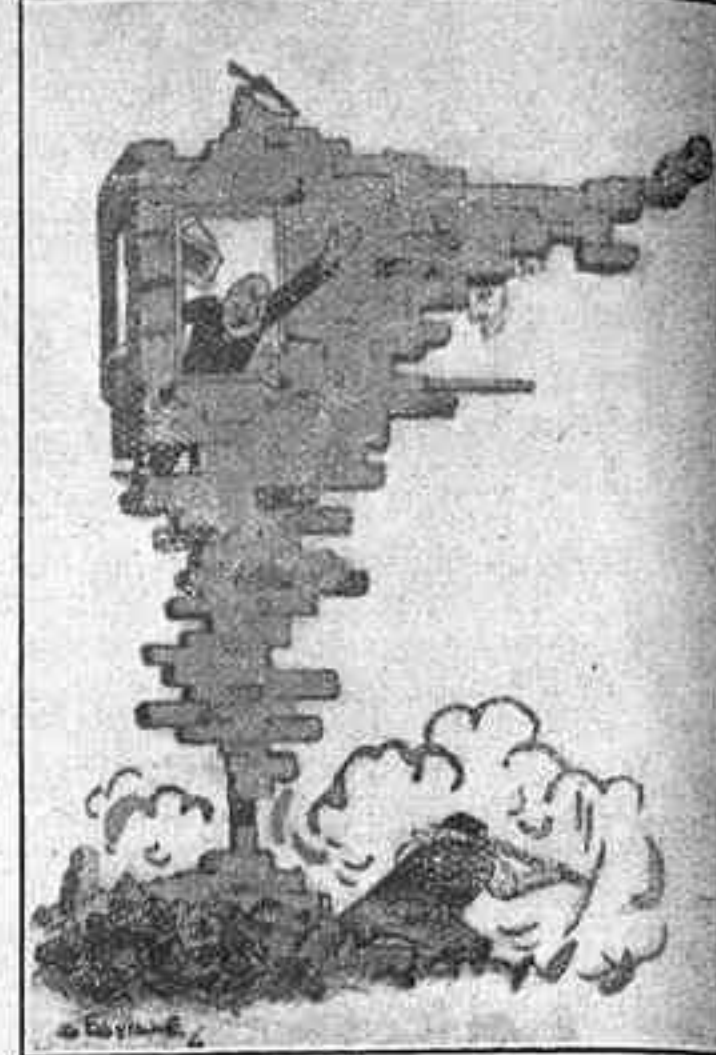
El motorista. — Perdoneu, aquesta cuneta està ocupada.

(Passing Show.)

La mare. — Que estàs fent, Perot?
Perot. — Pantalons per als pobres nens
de l'hospici.

(Bulletin, Sidney.)

EXPROPIACIÓ FORÇOSA
— Estic decidit a no moure'm d'aquí si
no és a la força.

(Life.)

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit Dissabtes, vigílies dies festius
i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, 2'10 ptes. Dies festius, 1'05 ptes.

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a la Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu
del matí a les quatre de la tarda.
Entrada: 1'05 ptes.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins
a les quatre de la tarda.
Entrada gratuïta.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del
matí a les nou del vespre. Dissab-
te, vigílies de dies festius i dies
festius, obert fins a dos quarts de
deu de la vetlla.
Entrada ordinària: 1,05 ptes.

Els altres Palaus oberts al públic po-
dràn ésser visitats cada dia, de
deu a una del matí i de tres a
vuit de la tarda.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del
matí i de tres a set de la tarda.
Entrada gratuïta.

Pafau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del
matí i de tres a vuit de la tarda.
Entrada: 0'50 ptes.

El públic podrà contemplar cada dia
les fantàstiques il·luminacions i els
jocs d'aigua.

Dies feiners, d'onze a una del ma-
tí i de quatre a sis tarda. Dies
festius, de deu a una del matí i
de quatre a sis tarda.

Brollador lluminós i cascades en com-
binacions alternades.

Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners 4 pessetes
Dies festius 2 "

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albumúria, Litiasis
úrica (mal de pedra), Bronquitis paron-
quimatoses, Neuritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generala

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anunciar

a

MIRADOR

és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per
a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de
productor nacional

Contribució industrial
territorial, utilitats

Expedients de protecció
de l'Estat

Representant especial
a MADRID

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Palau, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En
que viu a
carrer n.º se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

. de de 19

Signature

Llits daurats i de ferro : Mobles de metall
Parasols, Cadires, Bancs i altres articles
per a Jardí i Platja : Material sanitari, etc.

Únic despatx de la Fàbrica:

Balmes, 2. - BARCELONA

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS
perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi
pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bron-
quis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptes
des dels mèdics. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides
pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA
pesseta la capsula en les principals farmàcies i droguerías.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 Telèfon: 5579 BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 199
Telèf.: "CARBURS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques
a Barcelona, Madrid i València :: FERRO-MAGNESI i
FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses
seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL
de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS.
MANOMETRES, materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs. gratis

Visiteu a l'Exposició el carro de

Caricatures pròpies: 10 ptes. Caricatures Exposició: 50 ptes.

Av. del Marquès de Comillas (davant el Poble Espanyol)

Telèfon 34482

BABY-LAX

El millor Laxant-Purgant